

Irena Sławińska

Chińscy miłośnicy Adama Mickiewicza

Rocznik Towarzystwa Literackiego imienia Adama Mickiewicza 29, 145-148

1994

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Irena Sławińska

CHIŃSCY MIŁOŚNICY ADAMA MICKIEWICZA

Siedemdziesiąt lat temu jeden z najwybitniejszych chińskich literatów i krytyków Zheng Zheng Tuo nazwał Adama Mickiewicza polskim Szekspirem i Dantem. W jego opinii Mickiewicz zainaugurował w XIX wieku w Polsce złotą epokę literatury. Nie tylko jako poeta, ale także jako prorok stał się duchowym władcą swojego narodu.

Zheng Zheng Tuo nie był pierwszym, który przedstawił polskiego wieszca chińskim czytelnikom. Już w 1907 roku Lu Xun – największy pisarz Chin XX wieku – będąc jeszcze studentem w Japonii, w swojej pierwszej pracy literackiej poświęconej światowym poetom, obok Byrona, Schillera, Puszkina, Petofiego, omawiał także poezję Mickiewicza i Słowackiego. W owym czasie Chiny znajdowały się jeszcze pod panowaniem cesarstwa Mandżurskiego. Po Wojnie Bokserskiej, która przyniosła z sobą ogromne zniszczenia wyrządzone przez osiem światowych mocarstw, Chiny stanęły w obliczu całkowitej kolonizacji, a odszkodowania na rzecz potężnych mocarstw doprowadziły kraj niemal do ruiny. Nic więc dziwnego, że silny głos Adama Mickiewicza i jego nieugięta postawa patriotyczna znalazły wyjątkowy oddźwięk wśród chińskich patriotów.

Pierwsze utwory Adama Mickiewicza ukazały się w chińskim przekładzie w 1929 roku, w czasopiśmie zatytułowanym „Pędząca Fala”, redagowanym przez wspomnianego Lu Xuna. Było to 18 lat po obaleniu cesarstwa w Chinach, a dwa lata później Japończycy zajęli 3 wschodnio-północne prowincje zwane Mandżurią. W „Pędzącej Fali” pojawiły się takie wiersze Mickiewicza, jak *Trzech budrysów*, *Król słowiański*, tłumaczone z języka esperanto oraz *Oda do młodości* przełożona z języka francuskiego przez Sun Yonga. W komentarzu redakcyjnym Lu Xun pisał m.in.:

„Los Chińczyków podobny jest do losu Polaków w epoce Mickiewicza. a wiersze polskiego wieszca budzą nasz gniew, nadzieję i chęć zerwania niewolniczych łańcuchów, w które nas zakuto. Utwory Mickiewicza spowodowały, że serca Chińczyków zbliżyły się do serc Polaków”.

Wiersze polskiego poety towarzyszyły Chińczykom w różnych latach niedoli, obecne były również w okresie ośmioletniej wojny chińsko-japońskiej oraz w

czasie II wojny światowej, gdy znaczna część chińskiej ziemi znalazła się pod okupacją Japończyków.

Największe dzieło Adama Mickiewicza *Pan Tadeusz* ukazało się jednak w Chinach dopiero w 1950 roku po proklamowaniu Chińskiej Republiki Ludowej. Autorem przekładu, tym razem z języka angielskiego, był także Sun Yong. Nie był to jednak przekład udany, gdyż poprzez samowolną zmianę formy poetyckiej na prozę nie oddawał on chińskim czytelnikom całego czaru tego wybitnego dzieła. Kilka lat później wydano w Chinach 300-stronicowy *Zbiór poezji* Adama Mickiewicza. Znalazły się w tej edycji także większe dzieła poety, takie jak *Grażyna*, *Konrad Wallenrod* czy też *Sonety krymskie*. Niestety, utwory te tłumaczono z różnych języków pośrednich – angielskiego, francuskiego a nawet z esperanto... Tłumaczenie ze swej istoty i tak traci smak oryginału i ukryte w domysłach intencje, a co dopiero, gdy przekładu dokonuje się z kilku różnych języków pośrednich.

Wreszcie w 1976 roku ukazała się w Chinach trzecia część *Dziadów*, utwór tłumaczony bezpośrednio z języka polskiego. Autorami przekładu byli chińscy poloniści, którzy w latach 50-tych i 60-tych studiowali na Uniwersytecie Warszawskim. Nie byli oni jednak pionierami w tłumaczeniu utworów Adama Mickiewicza z języka polskiego. Ich kolega ze studiów, Lin Hong Liang, wychowanek profesora Sawrymowicza, już w 1957 roku, jako student II roku polonistyki UW, uczynił ten pierwszy krok. Przetłumaczył cztery wiersze Mickiewicza: *Świtez, Panicz i dziewczyna*, *Pieśń* i *Niepewność*, zamieszczone w zbiorze wierszy Adama Mickiewicza wydanym w 1958 roku. Były to wprawdzie tylko nieśmiałe próby 22-letniego młodzieńca, stanowiły one jednak początek jego późniejszych zainteresowań i wieloletniej żmudnej pracy poświęconej literaturze polskiej, które doprowadziły w końcu do powstania pierwszej biografii Adama Mickiewicza, opracowanej przez Lin Hong Lianga – już jako profesora.

Od chwili przekładu *Świtez* do pojawienia się biografii Adama Mickiewicza upłynęło 30 lat. Przeżywszy chińską rewolucję kulturalną i inne kampanie polityczne, mimo wieloletniej, przymusowej przerwy w tworzeniu, Lin będąc pracownikiem Instytutu Literatur Obcych przy Chińskiej Akademii Nauk (obecna nazwa Chińska Akademia Nauk Społecznych) jako wytrwały chiński polonista napisał wiele prac związanych z polską kulturą. Były to prace poświęcone m.in. Sienkiewiczowi, Orzeszkowej. Ponadto Lin przełożył w tym czasie na język chiński wiele utworów Słowackiego, Tuwima, Broniewskiego, Stachury, Grochowiaka i Miłosza, a także kilka opowiadań Iwaszkiewicza. Wśród tych prac wyróżnia się jego wspaniały przekład *Quo vadis*. Najbliższy jego sercu pozostał jednak Mickiewicz. Spod pióra Lina wyszły m.in. takie prace, jak: *Mickiewicz* i *Lu Xun*, *O „Dziadach” Mickiewicza*. Najważniejszym jednakże dziełem profesora Lin Hong Lianga pozostaje niewątpliwie biografia jego umiłowanego poety, zatytułowana *Mickiewicz*, Seczuan 1990, wyd. Czun Czin.

Autor biografii przeczytał i przeanalizował niemal wszystkie dzieła polskiego wieszca. Aby w pełni zrozumieć tego poetę i jego twórczość studiował historię Europy, a zwłaszcza losy Polski w XIX wieku. Zapoznał się prawie ze wszystkimi pracami poświęconymi Mickiewiczowi, szczególnie autorstwa polskich pisarzy, jakie ukazały się w ostatnim stuleciu. Praca o Mickiewiczuz składa się z 25 rozdziałów, w których szczegółowo przedstawione zostały fakty biograficzne od narodzin w litewskim Nowogródku do śmierci poety w tureckim Konstantynopolu. Autor w sposób chronologiczny przedstawił wszystkie dzieła poety, pokazując tło ich powstawania. W biografii Mickiewicza wyeksponował najważniejsze cechy polskiego wieszca: patriotyzm i poezję. Te dwie równorzędne pasje przeplatały się i zawładnęły całym jego życiem, pozwalając stworzyć mu tak potężne utwory, jak *Pan Tadeusz* czy *Konrad Wallenrod*.

Profesor Lin przedstawia w swojej książce męstwo Polaków, zarówno walczących w ojczyźnie, jak i na emigracji, nie szczędząc słów gniewu wobec zdrajców i egoistów. Szczerze współczuje ciężkiemu losowi Mickiewicza i jego pokolenia, podziwiając jednocześnie niezłomność postawy poety w stosunku do obcej władzy oraz lojalność wobec przyjaciół. Cecha ta jest w biografii wyraźnie podkreślona. Óczom chińskich czytelników ukazał się wielki polski poeta, oceniany przez Lina wyżej niż postać i dzieło Puszkina.

W swoim opracowaniu chiński uczony podkreśla rangę i znaczenie twórczości Mickiewicza dla Polski i Polaków. Chociaż w dziele Lina zabrakło pełniejszej analizy Mickiewicza jako człowieka z krwi i kości, to jednak chińscy czytelnicy mogli zapoznać się z niektórymi mało znanymi faktami z życia Mickiewicza. Jednym z nich jest używanie przez poetę imienia Napoleon, stanowiącego symbol dążeń niepodległościowych.

Lin Hong Liang kończy w tym roku 60 lat. Biografię Adama Mickiewicza pisał przez dwa lata (1983–1985), przekładając jednocześnie w tym czasie na język chiński 14 opowiadań Sienkiewicza. Za całokształt swej pracy otrzymał w 1984 roku polski medal „Zasłużony dla Kultury Polskiej”. Na ten tytuł zasłużył sobie w pełni. Jego zasługi mogłyby być jeszcze większe, gdyby nie los chińskiego pisarza i tłumacza w jego ojczyźnie. W czasie trwającej oficjalnie 10 lat tzw. rewolucji kulturalnej, żaden szanujący się przedstawiciel inteligencji nie miał możliwości tworzenia jakichkolwiek dzieł. Lin, jako pracownik kultury, świeżo po studiach za granicą, ledwie zaczął pracować w swojej dziedzinie, kiedy jak miliony innych chińskich inteligentów zamiast pióra musiał trzymać w ręku łopatę i ciężko pracować na wsi, by zgodnie z programem rewolucji kulturalnej uczyć się od chłopów. Od 29 roku życia, przez 13 kolejnych najlepszych dla twórczości lat, Lin musiał przerwać swoje prace nad Mickiewiczem, Sienkiewiczem i Słowackim, których twórczość była tematem jego pracy magisterskiej.

Wszystkie ważniejsze prace o polskiej kulturze rozpoczął ponownie dopiero

w 1977 roku, kiedy w Chinach sytuacja zaczęła się normalizować. Poza napisaniem biografii Adama Mickiewicza, Lin powrócił też do tłumaczenia jego poezji. Przełożył ponownie *Pana Tadeusza* wraz ze swoją koleżanką ze studiów, prof. I Li Jun, również wybitną tłumaczką literatury polskiej, współtłumaczką *Dziadów*. Wspólnie mają oni teraz zamiar pracować nad czterotomowym *Wyborem poezji* Adama Mickiewicza, którego przekład chiński ma się ukazać w 1998 roku, w 200 rocznicę urodzin wielkiego poety. Własnym piórem i sercem chcą złożyć hołd i dać wyraz swoim uczuciom wobec twórczości Adama Mickiewicza.

(Uwaga Red.: Autorka niniejszej informacji jest Chinką)